

УДК 658.15

Ковтуненко Ю.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Одеського національного політехнічного університету***Олексійчук А.Г.***магістр
Одеського національного політехнічного університету***ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ****FINANCIAL ANALYSIS OF ACTIVITY OF THE ENTERPRISE
IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC INSTABILITY****АНОТАЦІЯ**

Стаття присвячена фінансовому аналізу діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності, яка існує на території України. Були розглянуті та проаналізовані сутність, ціль, головні прийоми та методика проведення фінансового аналізу, що є необхідною складовою апарату управління задля підтримки фінансової незалежності підприємства в період кризи. Висвітлена дефініція досліджуваної економічної категорії, а також показані шляхи підвищення та закріплення фінансової стійкості підприємства на ринку.

Ключові слова: фінансовий аналіз, економічна нестабільність, фінансовий стан підприємства, методи фінансового аналізу.

АННОТАЦІЯ

Стаття посвящена фінансовому аналізу діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності, яка існує на території України. Были рассмотрены и проанализированы сущность, цель, главные приемы и методика проведения финансового анализа, что является необходимой составляющей аппарата управления для поддержки финансовой независимости предприятия в период кризиса. Освещена дефиниция исследуемой экономической категории, а также показаны пути повышения и закрепления финансовой устойчивости предприятия на рынке.

Ключевые слова: финансовый анализ, экономическая нестабильность, финансовое состояние предприятия, методы финансового анализа.

ANNOTATION

The article is devoted to the financial analysis of the enterprise activity in the conditions of economic instability that exists on the territory of Ukraine. The essence, purpose, main methods and methods of financial analysis were considered and analyzed; it is a necessary component of the management apparatus to support the financial independence of the enterprise in times of crisis. The definition of the economic category under study is highlighted, and ways of increasing and consolidating the company's financial stability in the market are shown.

Keywords: financial analysis, economic instability, financial condition of the enterprise, methods of financial analysis.

Постановка проблеми. Нині за ринкових умов господарювання головною метою, до якої прагнуть всі підприємства, є отримання максимального прибутку за мінімальних затрат. Проте нестабільність економічного сектору країни диктує свої правила. Невиправдані ризики, непередбачені витрати, збитки підприємства

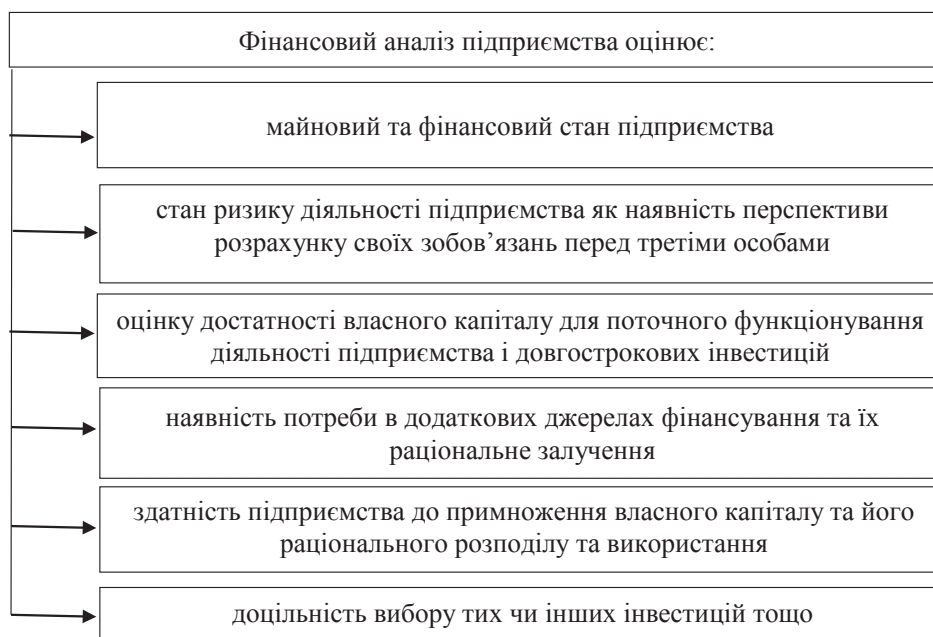

Рис. 1. Основні сфери оцінки фінансового аналізу діяльності підприємства

в сучасних економічних відносинах за умов розвинутої всесвітньої кризи – ці поняття стали звичними для нас.

Підприємство, щоб не зазнати краху та завоювати лідируючі позиції на ринку, постійно повинне аналізувати результати своєї минулої діяльності та прогнозувати майбутні зміни й шляхи їх вирішення. Для цього потрібно використовувати ефективні механізми управління фінансовим станом господарства, основним інструментом якого є фінансовий аналіз. Його метою є аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, ототожнення коливання його фінансових результатів та результатів діяльності його основних конкурентів, визначення загроз банкрутства та інших ризи-

ків в діяльності підприємства, а також запобігання їм методом оцінки ретроспективного і перспективного аналізу для прийому правильних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансовий аналіз є досить важливим для функціонування кожного підприємства. Саме тому досить багато вітчизняних та зарубіжних вчених присвячують свої роботи цій темі, серед яких доцільно виділити праці О.М. Волкової, А.І. Ковальова, В.М. Родіонової, Н.О. Русак, Г.В. Савицької, О.О. Терещенка, Л.А. Кириченка, М.Н. Крейніної, В.В. Сопка, О.В. Павловської та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вчені зробили великий

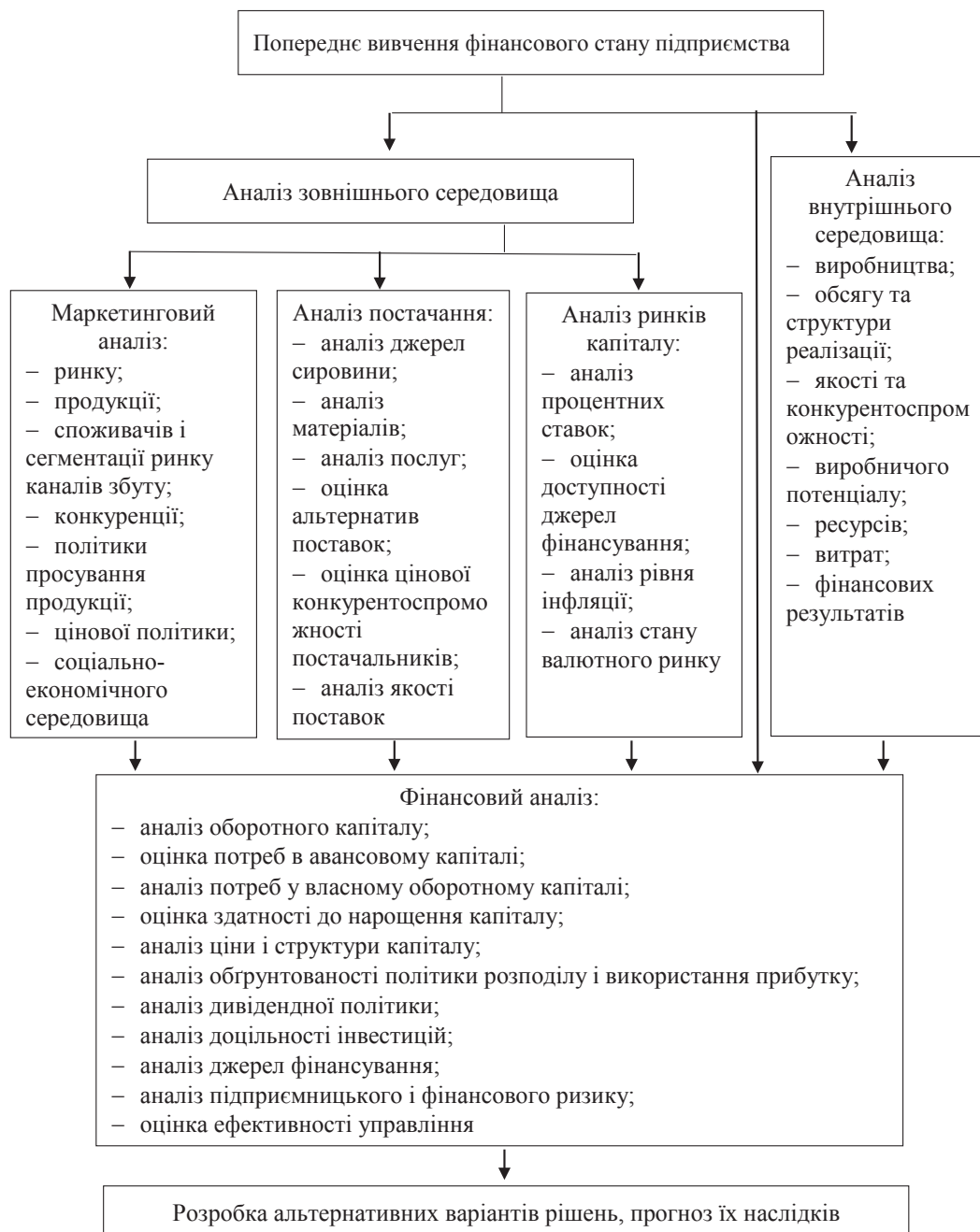

Рис. 2. Експрес-аналіз підприємства

внесок у вивчення сутності, предмета, завдання та основних видів і прийомів фінансового аналізу, причин та прогнозування банкрутства на підприємстві, проте недостатньо уваги було присвячено пошуку шляхів та методів для виходу з кризового стану та покращення фінансового стану підприємства. Зокрема, методика проведення фінансового аналізу діяльності підприємства та його інтегральної оцінки інвестиційної привабливості й фінансового результату загалом на основі окремих рекомендацій НБУ і ДПАУ з питань запобігання банкрутства формулюють систему розрахунку показників на базі форм річної звітності підприємства. Після розрахунку наявних показників порівнюються значення підприємства з критичними значеннями статистичних даних зарубіжних країн, що не є досить коректним. Адже ці показники не пристосовані до нинішніх умов господарювання нашої країни в умовах економічної нестабільності, що може привести до прийняття неправильних рішень апаратом управління підприємства, що не тільки не допоможе, але й навіть може погіршити фінансове становище підприємства.

Тому вітчизняним вченим необхідно розробити методіку фінансового аналізу підприємства, яка буде відповідати специфіці ведення вітчизняного господарювання та умов економіки загалом.

Незважаючи на те, що перший погляд ця тема вважається добре висвітленою та проаналізованою, залишається досить багато невирішених проблем, які потрібно вирішувати на рівні окремих країн та галузей, враховуючи їх специфіку та економічний стан.

Мета статті полягає у розкритті сутності, значення, способів та послідовності проведення фінансового аналізу роботи підприємства, а також пропозиції способів покращення фінан-

сового становища підприємства за умов економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економіка України як елемент всесвітньої системи є однією з її найслабших ланок та є сильно уразливою до кризових явищ. Це відзначається на становищі кожного підприємства та громадянина загалом. В цих умовах економічної нестабільності кожне підприємство повинно детальніше аналізувати свою діяльність задля швидкого виявлення загрози банкрутства та вияву шляхів стабілізації свого економічного становища. Для цього використовується фінансовий аналіз діяльності підприємства.

Фінансовий аналіз – спосіб акумулювання, трансформації та використання зібраної інформації фінансового характеру, яка має на меті надання оцінки ретроспективному і перспективному фінансовому стану підприємства; розкриття ймовірних темпів розвитку господарства з позицій їх фінансового забезпечення; передбачення положення підприємства на ринку капіталу [1].

На рис. 1 визначенні основні сфери оцінки фінансового аналізу на підприємстві.

Інформаційною базою для розрахунку даних показників фінансового аналізу є дані річної фінансової звітності підприємства: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, дані статистичної звітності та інші оперативні дані підприємства.

Досить вагомим для будь-якого підприємства є його майновий стан, який виникає в процесі виробничо-господарської діяльності господарства. Він включає в себе аналіз ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та багато іншого, що допомагає підприємству побачити свої слабкі сторони, загрозу банкрутства та знайти шляхи вирішення цих проблем.

Рис. 3. Методи аналізу фінансової діяльності підприємства

Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища господарства є основною структурною складовою фінансового аналізу. Однак такі важливі на перший погляд зовнішні економічні фактори, як потреба покупців в даній продукції, положення підприємства на ринку, ситуація на ринку капіталу та його діяльність на підприємстві, не беруть участь в розрахунку аналізу фінансової діяльності підприємства.

На рис. 2 показано черговість проведення фінансового аналізу, що називається «експрес-аналіз». З рис. 2 видно, що для визначення нинішнього фінансового стану підприємства мало розрахувати лише внутрішні показники його діяльності. Досить важливим фактором залишається зовнішнє середовище підприємства, в якому воно функціонує та від впливу якого безпосередньо залежить. Для його аналізу проводиться маркетинговий аналіз, аналіз постачання та аналіз ринків капіталу.

Проте є певні умови, без яких неможливе благополучне виконання задач, які виникають перед фінансовим аналізом.

Перша умова – це розуміння фінансової звітності підприємства, а також те, що вона є джерелом інформації для розрахунку всіх фінансових показників. Якщо використовувати не ті показники, то розрахунки втрачають свою економічну сутність та можуть призвести до помилкових рішень апарату управління підприємства.

Друга умова – уміння користуватись методами фінансового аналізу. Потрібно враховувати не тільки кількісні результати діяльності підприємства, але й якісні судження [3].

Ці методи аналізу фінансової діяльності господарства наведені на рис. 3.

Третьою умовою виступає конкретизація цілей фінансового аналізу, для вирішення яких необхідно скласти план дій, оскільки планування для розрахунку аналізу ліквідності підприємства відрізняється від даних аналізу платоспроможності.

Четвертою умовою є оперування великою кількістю аналітичних інструментів, виходячи з доцільності виду розрахунку та наявної інформаційної бази. Наприклад, для оцінки вартості капіталу в фінансовому аналізі є досить багато різних способів, які висококваліфікований менеджер чи управлінець повинен знати та серед яких має обрати найбільш підходящий за даної необхідності й за наявності відповідних інформаційних даних.

П'ята умова визначає саму сутність економічної категорії, тобто отримання найбільш точних результатів за використання мінімуму затрат, що дасть змогу підприємству збільшувати свій прибуток.

Шостою й останньою необхідною умовою є зацікавленість керівника підприємства, який після потрібних фінансових розрахунків повинен прийняти найбільш правильне управлінське рішення у галузі фінансової політики підприємства [4].

Якщо керівник підприємства не бере активної участі в діяльності підприємства, то за недостатньо ефективного апарату управління в умовах економічної нестабільності підприємство дуже швидко стане банкрутом.

На рівні управління господарством варто визначити основні проблеми, такі як:

- вибір суб'єктів аналізу;
- періодичність проведення цього аналізу;
- відбір головних аналітичних показників задля виконання їх моніторингу;
- практичні в роботі форми подання результатів аналізу;
- ступінь розуміння, значень та додатків аналізу [5].

Після розрахунку всіх необхідних фінансових показників керівник підприємства стикається з проблемою їх поліпшення для виявлення заходів щодо збільшення величини прибутку.

Основними заходами для покращення показників фінансової діяльності господарства є:

- зростання доходу за рахунок зростання обсягів реалізованої продукції; потрібно враховувати можливий приріст обсягів виробництва на підприємстві [6];

– зростання доходу за рахунок мінімізації витрат на виробництво; необхідні зіставлення витрат планового і звітного періодів та розрахунок витрат виробництва на 1 гривню проданого товару [7];

- зростання доходу за рахунок покращення якості продукції; дотримання технологій, якості сировини тощо для тих господарств, що піддаються сертифікації якості товару;

– технологічна модернізація виробництв; впровадження новітніх технологій для зростання продуктивності праці;

- розробка нових маркетингових стратегій, що збільшує попит на даний товар та підштовхує до випуску більшої кількості продукції [8-9];

– покращення кваліфікаційного рівня робітників; працівник повинен не тільки виконувати роботу, але й пропонувати шляхи покращення виробництва та підприємства загалом тощо.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що ця тема, яка на перший погляд здається добре проаналізованою і розвинутою різними науковцями, а також підкріпленою нормативними документами, постає як дуже важлива проблема. Вона полягає в тому, що після розрахунку наявних фінансових показників діяльності підприємства необхідно порівнювати дані значення з критичними значеннями зарубіжних країн, які не пристосовані до специфіки діяльності наших підприємств. Це може призвести до викривлення даних фінансового аналізу та прийняття неправильних економічних рішень апаратом управління. Цю проблему потрібно вирішити шляхом доопрацювання статистичних показників зарубіжних країн, які будуть відповідати специфіці діяльності вітчизняних підприємств. Зокрема, економічна нестабільність, яка присутня нині на території

України, зумовлює підприємство постійно аналізувати свою діяльність за допомогою важелів фінансового аналізу, щоб зуміти поєднати економічний розвиток підприємства та його стійкість за умов кризи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волошук Л.О. Финансовый анализ: [учебное пособие] / Л.А. Волошук, М.А. Юдин; под ред. С.В. Филипповой. – К.: КАФЕДРА, 2012. – 320 с.
2. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства / Ю.В. Ковтуненко / Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 8/2. – С. 40-41.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В.В. Ковалев. – М., 1999. – 512 с.
4. Коробов М.Я. Финансово-экономический анализ предприятий / М.Я. Коробов. – К., 2000. – 378 с.
5. Ползова В.М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства / В.М. Ползова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5. – Т. 2. – С. 78-83.
6. Олійник О.В. Стан економічного аналізу в Україні: проблеми адаптивності до інституційних запитів / О.В. Олійник // Міжнародний збірник наукових праць. – 2010. – № 1 (16). – С. 158-169.
7. Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства / А.В. Ковалевська, С.І. Асєєв // Бізнес Інформ. – 2012. – № 3. – С. 163-169.
8. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: [моногр.] / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
9. Ковтуненко К.В. Економічне оцінювання інноваційної діяльності промислового підприємства: своєчасність процесу та достовірність результату: [моногр.] / К.В. Ковтуненко, Л.П. Шацкова. – О.: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 254 с.